

"לישראל יש הזדמנות פז לצאת מהמיתון תוך שנתיים-שלוש ולהשיג קפיצת דרך יוצאת דופן"

כך מאמין ד"ר דוד פסיג, עתידן מאונ' בראילון, שהיה בין העתידנים שהתריאו לפני המיתון הנוכחי. באמצעות "מודל גלי הצריכה" הוא מעריך, שאם ישראל תנצל נכון את חלון ההזדמנויות שעומד בפניה, היא תוכל לסגור את העשור השני של המאה בין 10 המדינות המפותחות בעולם, עם צמיחה שתעלה על 7%. מה יש לישראל שאין לשאר העולם? הרבה ילדים בריאים, ואם היא תשקיע כראוי בחינוכם - כבר בעתיד הקרוב נראה תוצאות. אך אם היא תמשיך לנהוג כפי שהיא נוהגת כיום, "בעשור השלישי של המאה היא תלך לקראת מיתון נוסף". ראיון / הדס מנור

ד"ר דוד פסיג
תפקיד: עתידן וראש החגמה לטכנולוגיות תקשורת בחינוך באוניברסיטת בראילון
גיל: 51
מצב משפחתי: נשוי + 4
עוד משהו: מתמקד בחקר התפתחויות טכנולוגיות ואיך הן משפיעות על הכלכלה והחברה

לית, מפני שקבוצת 'גל ההוצאות' היא הגדולה ביותר שאי פעם היתה באוכלוסיה האמריקנית (80 מיליון נפש מתוך 265 מיליון אנשים). ואז, כשהקבוצה הזו תגיע לסוף תקופת 'גל ההוצאות' ותדר לכ-30 מיליון נפש, אדה"ב תיכנס למיתון. שכן, הקבוצה 'גל ההוצאות' מוציאה בערך כפול מקבוצת 'גל האדגון' ואפילו יותר.
● איך ניתן להוכיח שהמודל הזה הוא אימנב הדסבר למישבר הכלכלי העולמי היום?
"לפי המודל הזה, התחום הראשון שחוטף מכה הוא הנדל"ן, שדשדשת הביקוש לו קטנה כשקבוצת האוכלוסיה הזו קטנה. טווח הניכוי של המודל הזה הוא לפחות 100 שנה, כי דנט מצא שמתחילת המאה ה-20 אדה"ב עשתה קפיצה בצמיחה של 28-26 שנה, ואחד-כך היתה בתקופה של 14-12 שנה של מיתון שלקראת סופו מלחמה, שהביאה גידול בהוצאה ובבנייה, התאוששות וכן הלאה. לפי המודל הזה, אדה"ב תהיה במלחמה בשנות ה-20 של המאה ה-21, לאחד מיתון ארוך שמתחיל כעת וימשך 14-12 שנה. המודל הזה גם

● ד"ר פסיג, מה הוקר מדע חיזוי העתיד ולמה כדאי לנו להקשיב לו?
"כעיקרון, חקר העתיד מבוסס על הנחה פשוטה אחת: שאם יש אבולוציה, אזי סביר שיש הגיון לאבולוציה. ואם יש היגיון, בואו נחקור אותו ונזהה אותו במודלים שיתייחסו לכל תחום: פיננסים, טכנולוגיה, כלכלה ועוד. התחום החל להתפתח במלחמת העולם השנייה בצבא האמריקני, שזיהה הגיונות ברך שמערכות מתפתחות. כשזיהו איך מערכות מתפתחות, שמו את השלבים במודלים ונתנו להם תקפות ומהימנות. "לכל תקופת ניבוי יש שיעור מסוים, מתקפות של "עתיד סביר", שהיא 60%-70%, "עתיד אפשרי" 40%-50% ו"עתיד פרוע" שתקפותו רק 20%-30%. את כל השאר מתחת לזה אנחנו לא יכולים לחקור ובשיעור מעל ל-70% אנחנו לא מבינים כיצד."
"ברור היום שהמין האנושי נמצא בשלב פרימיטיבי מאוד בהבנה של איך מערכות עובדות. במודלים יש היגיון שזיהינו ונתנו לו תקפות לפי כמה שהוא הצליח לחזות ב-50 השנים האחרונות או אפילו במשך אלפי שנים. כלומר, יש מחזורים של מאות שנים ויש מחזורים של עשורים."
● כיצד חזית את המשבר הכלכלי?
"השתמשתי במודל בשם 'מודל גלי הצריכה' שפותח בתחילת שנות ה-90 ותקפות הניבוי שלו היא בין 60% ל-65%. המודל בא לזהות צמיחה ומיתון 10-20 שנים מראש, לאחר שממציא המודל, האדי דנט, זיהה כוחות שמניעים צמיחה ומיתון בכלכלה.
"ההנחה הכלכלית היא שככל שיש יותר צריכה יש יותר צמיחה. עד למודל שלו גם סברו שהצריכה היא בגלל פסיכולוגיה. אבל מה שדנט שאל הוא, 'מה ההיגיון בצריכה?'. הוא לקח נתונים מתרבויות מערביות ומתועות שות ובדק מתי אנשים נכנסים לסופר, מתי הם קונים חיתולים, מתי הם לוקחים משכנתאות ועוד. הוא מצא שכל אחד מאיתנו בתרבויות מתועשות ומערביות, עובר אדבע גלי צדי-כה במהלך חייו (ראה מסגרת). בדגע שזוהה המודל הזה, דנט הסיק שאם ינתחו את נתוני האוכלוסיה של תרבות מערבית כלשהי ויזהו את הפרסה הגילאית בתוכה, אפשר יהיה לדעת שנים מראש אם יהיה מיתון או צמיחה מקומיים (שאינם תלויים בעולם).
"לפי זה הוא מצא, כבר בתחילת שנות ה-90, שמ-1993 עד 2007-2008 תהיה פריחה כלכלית

בתקופות של איזודאות כלכלית אנחנו מחפשים היאחזות במי שיכול היה לדעת את התשובות. דווקא בתקופת משבר כמו הנוכחי, שבדוד יותר מאי פעם כי המודלים הכלכליים המתמטיים - המתבססים על דצינוליות שאינה נמצא כשעוסקים בבני אדם - הכזיבו, נראה שאנו מוכנים להקשיב למודלים אלטרנטיביים.
ככנס שערכה חברת המט"ח איזופורקס בשבוע שעבר בנושא תחזיות כלכליות עולמיות, הופיע ד"ר דוד פסיג, ראש המגמה לטכנולוגיות תקשורת בחינוך באוניברסיטת בראילון. ד"ר פסיג, שבאוגוסט האחרון יצא לאוד ספרו "צופן העתיד - מבחן העתיד של ישראל", הציג התבססות על מודלים של צפיית העתיד לפי מודלים שהוכחו במשך עשורת, מאות ואף אלפי שנים -

"היות שאנשים צריכים לנסוע, להתלבש, לאכול וכו', יש גם כלכלה מקומית ובכל מקרה יהיו ביקושים. אלה ביקושים שונים מאלה שבארה"ב, ולכן יש סיכוי טוב שישראל לא תעבור את המיתון כמו שארה"ב תעבור"

ולפיהם הוא מזהה מגמות כלכליות בעתיד. פסיג הוא בעל דוקטורט בחיזוי, תחום שנקרא היום בעולם "חקר עולמים", והיה בין העתידנים שזיהו מיתון מפני המיתון הנוכחי, בהציגו מודל שחזה אותו כבר לפני למעלה מעשור. עכשיו הוא מנסה להסביר לנו, שאם לא הקשבנו עד כה למודל שחזה את המיתון, לפחות כדאי להקשיב לו מעתה ולדאוג שיתכן מאוד שהמיתון בישראל יהיה קצר בהרבה מזה שבארה"ב.

"המחזור הפסיכולוגי הוא לא המקור, הוא התוצר"

לפי נתוני ד"ר פסיג, העולם נכנס למיתון של 12-14 שנה ולישראל, בהתנהלות נכונה, יש סיכוי לעבור את העשור הקרוב בצמיחה גדולה. כך שכבר בתוך שנתיים-שלוש תהיה לישראל הזדמנות להתאושש ולהשיג קפיצת דרך כלכלית יוצאת דופן, מול עולם מערבי שעדיין ימצא במיתון קשה.

גלי הצריכה המניעים צמיחה ומיתון בכלכלה

על-פי "מודל גלי הצריכה" של ארי דנט

1. גל הצריכה. שנמשך מגיל 0 עד 25. בגיל הזה אנחנו צורכים הרבה רבדים אבל בדרך-כלל מישוהו אחד משלם עבור הצריכה שלנו.
2. גל היזמות. מגיל 25-36. אז יש לנו הרבה מאוד הוצאות, אבל מתוך כוונה מוצהדת שההוצאות האלה יתנו הכנסות גדולות יותר בעתיד. הוא כולל הוצאות ללימודים וליזמות.
3. גל ההוצאות. מגיל 36-47. הגל החזק ביותר שבו אנחנו צורכים הכי הרבה, שבו קונים דירות גדולות, מכוניות גדולות וההוצאה על הילדים היא הגדולה ביותר.
4. גל הארגון. בגילאי 47-65, עד שיוצאים לפנסיה, שבו יש פחות הוצאות ובו אנחנו אמורים להתארגן ולחסוך לימים הבאים.

15.1x30.25	32	עמוד 16	הערב	מגזין	גלובס -	22/12/2008	16122121-6
80039							

יביאו ילדים, יקנו או ישכירו בתים ויקנו ציוד ויגדלו ילדים וכו', כך שבכל מקרה יהיו ביקר שים והתחלות בנייה".

● לאור השוני בנתונים בין קבוצת הגיל ביש-ראל, במה זמן להערכתך ימשך באן המיתון?
 "היות שאנשים צריכים לנסוע, להתלבש, להביא ילדים, לאכול ולקנות, יש גם כלכלה מקומית ובכל מקרה יהיו ביקושים בה, כאמור. אלה יהיו ביקושים שונים מאלה שבארה"ב, ולכן יש סיכוי טוב שישראל לא תעבור את המיתון כמו שארה"ב תעבור. השוני בין המיתון בארה"ב לזה שיתרחש בישראל, הוא שבישראל הוא יהיה קצר יותר וגם מתון יותר: להערכתי הוא יימך שך שנתיים שלוש ויהיה האטה ולא התרסקות. חשוב מזה, כשנצא ממנו בישראל נוכל לצמוח כשכל העולם המערבי עדיין במיתון".

● מה על העולם הדר, גם בו הילודה גבוהה?
 "בעולם השלישי גל הלידה הוא הכי גדול באוכלוסיה, כמו בישראל, אבל שם זו הקבר צה הכי ענייה והכי לא בריאה, ואילו אצלנו זו הקבוצה המשכילה ביותר והבריאה ביותר, כך שישראל יושבת על פוטנציאל של אוצר בלום".
 ● איך צריכה ישראל לנצל את התחזית הזו לטובת צמיחה יוצאת דופן מול העולם?
 "ישראל צריכה לא להשקיע בכספי העב"

מדאה שהמחזור הפסיכולוגי של בני אדם הוא לא המקוד, הוא התוצר המושפע".

"בישראל המיתון יהיה קצר ומתון יותר"

● מה מצאת מניתוח האוכלוסיה הישראלית לפי מודל חיזוי הצמיחה והמיתון של דנט?
 "עליתי על הפתעה גדולה: שבישראל הקבר צה הקטנה ביותר היא זאת שנמצאת בגל הצדי-כה המסיבי ('גל ההוצאות') 14%; ושהקבוצה הגדולה ביותר היא קבוצת הילודה 45% (לעומת ארה"ב שבה 15% מהאוכלוסיה). זה קורה בגלל שבישראל יש דמת ילודה גבוהה וגם בגלל דיכוי הזקנים, שכן 65% מהעולים מרוסיה היו מעל מגיל 65 כך שהם הצטרפו לקבוצת הגיל הזו, כי כשאתה מהגר, לא משנה באיזה גיל אתה, אתה הופך ל'גל הצדיכה', בגלל הוצאות הכרחיות. "כאמור, לפי המודל הזה, התחום הראי שון שחוטף מכה הוא הגדל", ששרשרת הבי-קוש לו קטנה כשקבוצת האוכלוסיה הזו קטנה. במדינת ישראל, המצב שונה לחלוטין. קבוצת הגיל הראשונה של גל הלידה והקבוצה השנייה מתחילים לגלוש לתוך קבוצת גל ההוצאות. לכן, לא משנה איזה מיתון יש בארה"ב ובעולם, בישראל בכל מקרה אנשים יתחננו,

"הירידה בילודה היא תופעה שמתרחשת בכל העולם ואנחנו חלק מהמגמה. אלא שבגלל שיהיו בזמנים עקב האמונה הערכית והמשפחות היהודיות, הקצב אצלנו היה איטי יותר. כך שיש לנו עשור שהוא הזדמנות פז"

דות ולא לתת להודים עוד 100-200 שקל, אלא להשקיע בתשתיות שיאפשרו לילדים האלה, לכשיגדלו, לייצר יותר. על הממשלה להשקיע, למשל, בכיתות קטנות יותר ובחינוך גבוה חינם, כך שכשהילדים האלה יהיו גדולים הם ייצרו ויכניסו יותר מההשקעה שתבצע בהם כדגע. אם הוצים לתת כספים להודים, צריך לחייב אותם להעביד את זה להשקעה בעתיד הילדים, למשל, לחיסכון לאוניברסיטה. זו ההתנהלות שתמקסם את ההשקעה היום כך שהילדים האלה יביאו את הפירות כשיגדלו".

● מה התחזית לעתיד הבלבלי אם ישראל תמשיך להתנהל בחלוקת ההשקעות הקיימת?
 "אם החלוקה הנוכחית תימשך, נפספס חלון הזדמנויות שבאמצעותו אנחנו יכולים לסגור את העשור השני של המאה הזו כשישראל בין 15 ואפילו 10 המדינות המפותחות בעולם. הגל השני של המאה ה-21 יהיה עשור מבטיח מבחינה כלכלית לישראל. סביר שהצמיחה תעלה על 5%-7%. אם לא נתנהל נכון, בעשור השלישי של המאה הזו אנחנו הולכים לקראת מיתון, כי קבר צת הלידה תגיע או להיות קבוצת הצדיכה והיא כבר תביא פחות ילדים. בשנת 2020 יהיו בער לם, בראשונה בהיסטוריה, יותר מבוגדים בני 65 ומעלה מאשר ילדים מתחת לגיל 5. המאה ה-21 תהיה זקנה מאוד, בין היתר בגלל האר-כת משך החיים וירידה בילודה. הידידה בילודה היא תופעה שמתרחשת בכל העולם ואנחנו חלק מהמגמה העולמית. אלא שבגלל שיהיו בזמנים עקב האמונה הערכית והמשפחות היהודיות, הקצב אצלנו היה איטי יותר. צריך להביט בנתר נים ולראות שזה הולך ופג. כך שיש לנו עשור שהוא הזדמנות פז. כדאי לקחת בחשבון שלצד מגמת הידידה בילודה יש מגמות נוספות שתר-מכות בהורדת הצדיכה כמו מגמות של מחזור, ידידה בצדיכה בכלל ובקניזות, טיפול באיכות חיים על חשבון דמת חיים ועוד".